תבנו וקשו תנן משום דמשרקי. והא דמחייב מתני׳ בגלגיס אע״ג דלא שריק היינו משום דליית ביה שבחא ולא התירו להוליא בחנם: **דבר** שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו. מכאן יש להוכיח דל״ג כל הקודם בהן זכה גבי מצניע קוץ וחכוכית וגדר שנפלה ליה״ר דהתם ליכא שבחא: **שטר** שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית. נראה לר״ר שר״מ קונס להפסיד החוב לגמרי אפי׳ בהולאה ועדות אחרת כדתשמע ליתא דאין גובה לא את הקרן ולא את הרבית דתשמע דאין גובה כלל[א] וכן משמע מדמדמי לקנסו גופו משום שבחו שמפסיד גוף הממון[ב] ואין להקשות דנפרע איזהו נשך (ב״מ דף עב. וסס[ג]) מדמי הך דהכא דשטר שיש בו רבית לשטרי חוב המוקדמין ומוקי הכא דשטרי חוב כר״מ והיכי מדמי דהכא מפסיד גוף הממון[ג] והתם אינו מפסיד[ד] אלא דשטר דמה שאין מפסיד שם אלא דשטר לפי שאלא היה עבירה בגוף הממון אלא בשטר אבל ברבית יש עבירה דהלואה ברבית אפי׳ בלא שטר אע״ג דאמרינן דתשמע כתיבה עבד ליה שומא בלא שטר נמי איכא איסורא בהלואה הקשה ריב״א[ה] אם יפסיד כל חובו לגמרי מצינו הלוה חוטא נשכר ואור״י דאין זה קושיא כי הממון שמרויח קנסו בגוף מחמת השבח ומתון כך יזהר אבל הלוה אין לנו במה לקנסו[ו] שתחילתו על מנת לפרוע הוא לוה: **וחכמים אומרים גובה את הקרן בו׳.** משמע שגובה ע״פ השטר אפי׳ ממשעבדי וקשה לר״י למה השטר כשר כיון שהעדים עוברים על לא תשימון אע״ג דאינם עדי חמס דאין מרויחין כלום הא קי״ל כאביי (סנהדרין דף כ:) דמי שאוכל נבלות להכעיס פטול והא דלא תני לה בזה בורר (שם כד:)[ז] ה״ג לא תני לוה אלא בכלל מלוה[ח] איתיה דתשמע[ט] התם בגמרא גבי מלוה ברבית מלוה הבאה ברבית[י] ואין לומר דמיירי באין ניכר הרבית בשטר אלא כתוב שתמא פלוני חייב לפלוני מנה[יא] וסברו העדים שהכל קרן ואח״כ נודע שהוא[יב] רבית דנפרע איזהו נשך (ב״מ דף עב. וסס[ג]) מתרץ ר׳ יוחנן עלה דהיא דשטרי חוב המוקדמין פטולין אפילו תימא דבנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון ואי אין ניכר בשטר שיש בו רבית נמי לגזור שמא יגבה רבית במקום[יג] קרן ואין לומר שלכך הן כשרים שלא עשו שומא כיון שניכר מתוך השטר הרבית לא יבא לגבות הרבית על ידי שטר זה[יד] והא דתנן באיזהו נשך (שם עה:) שהעדים עוברים בלא תעשה היינו כגון שאין ניכר הרבית מתוך השטר[טו] דהא אמרי׳ בשמעתין דמשעבד כתיבה עבד ליה שומא אע״כ בשטר זה עוברים בלא תעשה וי״ל דלא תשימון עליו נשך לאינשי במלוה ולוה וערב משמע להו[טז] ולהכי לא מפסלי חוב המוקדמים דיש מעמידין אותה כר״מ אבל לרבנן כשרים ואפי׳ רבי מאיר אין פוסל אלא מטעם קנס ואמתי הלא עדים פסולים הם שחתמו על שטר מוקדם אלא י״ל שיש עדים שהיו אונסים מחמת נפשות א״נ[יז] כגון שאמרו טעינו בשנת המלך ואומר ר״י דהלכה כרבנן אע״ג דקי״ל (כתובות דף ס:) כר׳ מאיר בגזירותיו ולא בגזירותיו[יח] וכן פסקו הלכות גדולות כרבנן דר״מ מטעם זה במעובדת חבירו ומינקת חבירו (ינמות לו:)[יט] [ועי׳ תוספות זבחים קד. ד״ה א״ר עקיבא]: **המשעת** כתיבה עבד ליה שומא. תימה לרבינו יצחק מה שומא יש כאן ומה מזקת עדותן לגוה והלא לא יגבו ב״ד הרבית ע״י שטר זה כיון שניכר בתוכו רבית: **לימא** כהני תנאי בו׳. מכאן יש להוכיח דל״ג במתני׳ במילתיה דרשב״ג כל הקודם בהן זכה דאי גרסינן ליה הוה ליה לאתויי (ג) דעל כרחך רשב״ג לגופן נמי קנסם דאי אית ליה מגי לדחוי דכולה רשב״ג היא וה״ק שהיה רבן שמעון בן גמליאל אומר כו׳ א״נ ס״ד דוקא אתבנו וקשו דאיכא שבחא טובא אבל שאר דברים לא ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר דכל המקלקלין שוין אפי׳ ליתא בהו אלא שבחא פורתא:

והדר קאמר דאסורין משום גזל. ולא בעי למימר דאסורין משום גזל לאותו שקדם וחכה ורשב״ג קאמר דמותרין דאין סברא דליפלגו בהכי: **לזעירי ודאי תנאי היא.** [כ]דאין סברא לומר דפליגי בהלכה ומורין כן לענין שבחא דפשיטא דלכולי עלמא מורין: וקתני

תבנו וקשו תנן משום דמשרקי: כל הקודם בהן זכה: אמר רב [א]בין בגופן בין בשבחן וזעירי אמר בשבחן אבל לא בגופן במאי קמיפלגי רב סבר קנסו גופן משום שבחן וזעירי סבר לא קנסו גופן משום שבחן תנן ההופך את הגלל ברה״ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו ואילו כל הקודם זכה לא קתני תנא לרישא וה״ה לסיפא והא תני עלה אסורין משום גזל כי קתני אסורין משום גזל אכולה מתני׳ קאי לאותו שקדם וזכה והא לא קתני הכי דתנן המוציא תבנו וקשו לרה״ר לזבלים והוזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה [ב]ומותר משום גזל וההופך את הגלל לרה״ר והוזק בהן אחר חייב [ג]ואסור משום גזל [ד] אמר רב נחמן בר יצחק גלל קרמית דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו דבר שאין בו שבח לא קנסו איבעיא להו לדברי האומר קנסו גופו משום שבחן לאלתר קנסינן או לכי מייתי שבחא קנסינן ת״ש מדקאיירינן גלל ותסברא כי איירינן גלל מיקמי דלשני רב נחמן לבתר דשני רב נחמן מי איכא למימרא גלל כלל לימא כתנאי [ה]שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי ר״מ וחכמים אומרים [ו]גובה את הקרן אבל לא את הרבית לימא רב דאמר כרבי מאיר וזעירי דאמר כרבנן אמר לך רב אנא דאמרי אפי׳ לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא קרן דבהתירא אבל הכא קרן גופא קמזיק וזעירי אמר לך אנא דאמרי אפי׳ לר״מ עד כאן לא קאמר ר״מ התם אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא אבל הכא מי יימר דמזיק לימא כהני תנאי המוציא תבנו וקשו לרה״ר לזבלים והוזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ואסורין משום גזל ר״ש בן גמליאל אומר כל המקלקלין ברה״ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ומותרין משום גזל הא גופא קשיא אמרת כל הקודם בהן זכה והדר קאמר אסורין משום גזל אלא לאו הכי קאמר וכל הקודם בהן זכה בשבחן ואסורין משום גזל אגופן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי׳ גופן נמי כל הקודם בהן זכה לזעירי ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא אמר לך רב דכולי עלמא קנסו גופן משום שבחן והכא בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דאתמר רב הונא אמר רב [ח]הלכה ואין מורין כן רב אדא בר אהבה אמר הלכה ומורין כן איני והא רב הונא אפקר חושלי רב אדא בר אהבה אפקר

סליקוסתא

סבנו וקשו סנן. דמחייב דעדיין לא נעשו זבל וקשים הם ומחליקין בהן וכי קאמר רבי יהודה בזבל קאמר דמוליא אדם זבלו שאינו נוח להחליק כל כך: **משרקי.** מחליקין: **בשבחן.** במה (ח) שהשביחן ברה״ר: **ואילו כל הקודם זכה לא קתני.** משום דגלל זהו רעי ואינו משביח ברה״ר דמושבח ועומד הוא וקשה לרב: **והא קתני עלה.** בברייתא אסורים משום גזל: **אכולה מתניתין קא׳.** הא׳ אסורין משום גזל ואפילו אתבן וקש הלכך הכי קאמר לגאחר שקדם וזכה בהם אחר אסור לגזלן הימנו: **מדקא אייריגן גגל.** עליה דרב מכלל דאיכו סבר לאלתר קנסינן דאי לבתר דאייתי שבחא מאי רומיא דגגל הא (ט) לא שבח בגגל: **כי אייריגן גגל מקמי דשני רב נחמן.** דהוה סבירא לן דאע״ג דאין סופו להשביח קנים רב וכ״ש דבדבר שסופו להשביח קנים לאלתר: **לבתר דשני מי איכא למימרא [גגל] גגל.** והשתא דקים לן דטעמא דקנסא משום שבח הוא מיבעיא אי לאלתר קנים או כי מייתי שבחא: **שיש בו רבית.** שכתוב בו שלוה ברבית: **קא מזקא.** עתיד להזיק: **עביד ליה שומא.** שם עליו נשך ועבר בלא תשימון (שמות כב): **לזעירי ודאי תנאי היא.** דליכא למימר דכ״ע לא קנסו דהא רבן שמעון קנים: **בהלכה ואין מורין כן קמיפלגי.** תנא קמא סבר הלכה דקנסו גופן ואין מורין כן והכי קאמר [הלכה] כל הקודם בהן זכה ואפי׳ גופן דיעבד ואי אתי מריש לקמן לאימלוכי אמרינן ליה אסורין משום גזל: **אפקר חושלי.** שעורין קלופין ששטח איש אחד ברה״ר כדי שיתייבשו והפקירן רב הונא והוהיה שהקודם בהן זכה:

סליקוסתא

עין משפט נר מצוה

לו א מיי׳ פי״ג מהלכות גזלה ומאבידה הלכה יד סמג עשין קפ טוש״ע ח״מ סי׳ תיד סעיף ו:
לז ב מיי׳ פ״ו מהלכות גזלה הלי׳ ה טוש״ע חו״מ סי׳ שס סעיף ט:
לח ג מיי׳ שס טוש״ע שם סעיף כ:
לט ד מיי׳ פ״ד מהלכות מלוה ולוה הלכה ו ועי׳ במגיה למגיד שם סמג לאוין קלו ועשין עב טוש״ע ח״מ סי׳ נב סעיף ו וטוש״ע י״ד סי׳ קסא סעיף יא:
מ ה טוש״ע ח״מ סי׳ תיד סעיף ו בהגה״ר:

רבינו חננאל

תבנו וקשו שני, אפי׳ ר׳ יהודה מודה שחייב משום דמשרקי, פי׳ שרגלי בני אדם מחליקין בהן, לפיכך חייב לדברי הכל. **וכל הקודם בהן זכה.** אמ׳ **רב(א) זכה בין בגופן בין בשבחן.** קנסו גופן אטו שבחן, והני מילי בדבר שיש בו שבח. דזעירי אמ׳ בשבחן זכה, לא קנסו גופן משום שבחן. פי׳ סבר רב זה שהוציא התבן לרשו׳ הרבי׳ לישוף ברגלי בני אדם ולהשביח ולהיעשות זבל קנסוה אפי׳ בעיקר וכל הקודם זכה בכל. ורמינן גלל דמתני׳ דלא קתני כל הקודם זכה. ופריק תנא רישא בתבן וקש כל הקודם זכה והוא הדין לגלל. והתני אסור משום גזל. ופריק אכולהו, בין בתבן בין בגלל. קתני בברייתא אסורין משום גזל. כלומ׳ הברייתא חולקת על המשנה. ואמרי׳, והא לא תני הכי, ובב(ב)הדיא תני בברייתא (תוספתא פ״ב הל׳ ז-ח) בתבן וקש מותרין משום גזל, ובגלל אסורין משום גזל. ופריק רב נחמן בר יצחק דבר שיש בו שבח כגון התבן שהשביח כי נעשה גלל וכיוצא בו קנסו גופן משום שבחן, דבר שאין בו שבח כגון גלל לא קנסו. **ומיבעיא לן,** רב דאמ׳ קנסו גופן משום שבחן לאלתר קנים בעת שהוציאו מיד הקודם בו זכה או אם נשאר ברשות הרבים זמן ונישף והשביח אחר כן הקודם בו זכה בגופו וכל שכן בשבחו, דקנסינן ליה משום דקילקל ברשות הרבים. ואתינן למיפשטה מדאמרי׳ גלל דלית ליה שבחא, ש״מ דמיד קנסוה, ודחי׳ לה. ואתינן לאוקמ׳ להא דרב ודזעירי כתנאי דתנן שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה כו׳, רב כר׳ מאיר דזעירי כחכמ׳. ודחינו ואמרי כל חד אמ׳ אנא לדברי הכל אמרי כו׳. (פסק) וקיימ׳ לן כרב דכל דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו. מיהו כי קנסינן ליה מיד קנסינן ליה או לכי מייתי שיבחא קנסינן ליה, איבעיא להו ולא איפשיטא. וסוגייא דשמעתא כרב דייהטא. ותוב, הא אמ׳ רב הונא ורב אדא ותרווייהו משמיה דרב הלכה. מיהו הוהה ואפקר חושלה כשמעתיה דא, הלכ׳ ומורין כן. רב הונא אמ׳ הלכ׳, אבל אין מורין כן. ואם התרו בהן דברי הכל הלכ׳ ומורין להן כל הקודם בהן זכה, כרב הונא דאפקר חושלא וכרב אדא דאפקר חליקוסתא.

מסורת הש״ס

א) ב״מ עב. ב״ב לד:, ב) [ד״ה שטר], ג) ד״ה שטר,

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה בשבחן במה שהשביחו: (ב) שם ד״ה מדקא אייריגן וכו׳ הא לא שבח גלל: (ג) תוס׳ ד״ה לימא וכו׳ הוה ליה לאתויי למתני׳ דע״כ דשב״ג:

גליון הש״ס

גמ׳ **אמר** רבב״י גלל קרמית. תמוה לי לא״ל דלא מחלק בכך הו״ל למפרך ממתני׳ דלעיל דף יט ע״ב אלבה מתוך הרחבה מצלמת מה שנהגית הא הפירות ועשו הפקר ולכל הקודם בהן זכה. ועי׳ לעיל כא ע״א תוס׳ ד״ה דרב סבר ולע״ג:

מוסף רש״י

שטר שכתוב בו רבית. שכתוב בו פלוני לוה מפלוני מנה ברבית כך וכך לזמן פלוני (ב״מ עב.).

מוסף תוס׳

א. קרן דומיא דריבית. תוס׳ ב״מ עב ע״א ד״ה שטר. ב. הוא הדין דקנסי בגוף המלוה. תוס׳ ב״מ שם. ג. לגמרי. תב״ת וי״ל. ד. גוף המלוה מלגבות ע״פ עדים מבני חרי. תר״ת וי״ל. ה. תוס׳ ב״ב לד ע״ב ד״ה קונסין: ריב״ם. ו. כדי שיזהר. תוס׳ ב״ב שם. ז. להני עדים, במתניתין [ד]אלו הן הפסולים. לא״ש. ח. ברבית. לא״ש. ט. כרא״ש ותוס׳ ב״ב שם: כדמפרש. י. וה״ה נמי דעדים בכלל. לא״ש. יא. וכללו הקרן עם הרבית. תוס׳ ב״מ שם. יב. תוס׳ ב״מ שם: שהיה בו רבית. יג. תוס׳ ב״מ וב״ב: בתורת. יד. דכיון שהרבית מפורש בשטר אין העדים עוברין על לא תשימון כיון דיודעין העדים דבית דין לא יגבו על ידם רבית. תוס׳ ב״מ שם. טו. ויודעים [ה]עדים שיש בו ריבית. תוס׳ ב״מ שם. טז. ולא בעדים. תוס׳ ב״מ שם. יז. יש לומר דהתם. תוס׳ ב״ב שם. יח. והכא קנס הוא. תוס׳ ב״מ שם. יט. דאם נשא יוציא, לכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס, ודלא כר״מ דאמר לא יחזיר עולמית, דהוי קנסא. תוס׳ ב״מ שם. כ. תימא, אמאי לא משני הכי לזעירי דכו״ע לא קנסו גופן משום שבחן והכא בהלכה ואין מורין כן אשבחן קמיפלגי, וי״ל. כ״ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

סליקוסתא. פסולת עילורי תמריס שעשו מהן שכר. ל"א שמרי שכר תמריס ומגגבין אותן כעין יין קרוש ומתכלין לתמוריס: **כשמעתיה.** לתמר הלכה ומורין כן: **מותרין הוו.** שהתרו כמה פעמים בבעלים: **שהיה לו לעמוד.** כלומר בהכי מתוקמא מתניתין שהיה בנפילתו כדי עמידה ולא עמד: **לנפוף.** לתקן הקורה על כתיפו כדרך נוטלי משאוי: **לפוש.** דמשונה הוא ואין רה"ר עשויה לכך: **והזגגין.** מוכרי כלי זכוכית: **ואם מחמת ראשון נפלו הוון.** לקמן מפרש. ה"ג

סליקוסתא בשלמא רב אדא בר אהבה כשמעתיה אלא רב הונא לימא הדר ביה [א]הנהו מותרין הוו: **מתני'** [ב]שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון הראשון חייב בנזקי שני: **גמ'** אמר רבי יוחנן לא תימא מתני' ר' מאיר היא דאמר [ג]נתקל פושע הוא וחייב אלא אפילו לרבנן דאמרי אנוס הוא ופטור הכא חייב שהיה לו לעמוד ולא עמד רב נחמן בר יצחק אמר אפילו תימא לא היה לו לעמוד [ד]היה לו להזהיר ולא הזהיר ורבי יוחנן אמר כיון דלא היה לו לעמוד לא היה לו להזהיר דטרייד תנן [ה]היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה חייב מאי לאו שעמד לכתף דאורחיה הוא וקתני חייב דהוה ליה להזהיר לא [ו]כשעמד לפוש אבל עמד לכתף מאי [ז]פטור אדתני סיפא ואם אמר לו לבעל חבית עמוד פטור לפלוג וליתני בדידה בד"א כשעמד לפוש אבל עמד לכתף פטור הא קמ"ל דאע"ג דעמד לפוש כי קאמר לו לבעל חבית עמוד פטור ת"ש [ח]הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה נתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון והשלישי בשני ראשון חייב בנזקי שני ושני חייב בנזקי שלישי [ט]ואם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם ואם הזהירו זה את זה פטורין מאי לאו שלא היה להן לעמוד לא [י]שהיה להן לעמוד אבל לא היה להם לעמוד מאי פטור אי הכי אדתני סיפא אם הזהירו זה את זה פטור לפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים שהיה להן לעמוד אבל לא היה להן לעמוד פטורין הא קמ"ל דאע"ג דהיה להן לעמוד כי הזהירו זה את זה פטורין [כ]אמר רבא [יא]ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו ממה נפשך אי נתקל פושע הוא שני נמי ליחייב אי נתקל לאו פושע הוא אפילו ראשון נמי ליפטר ראשון

וקתני חייב. שהוה לו להזהיר אע"ג דטריד לכתף היה לו להזהיר וא"ת ומנליה דמשום שהיה לו להזהיר חייב דלמא משום דמוקמינן לקמן דרמי כשלדא וחייב משום דלא ה"ל למירמייה כשלדא וי"ל דכשלדא נמי דרכו כשמכתף וא"ת אי אורחיה אמאי הוה ליה להזהיר הא לקמן מוכח דאי לא רמי כשלדא פטור דאיצעי ליה לבעל חבית לאסוקי אדעתיה שמא יעמוד בעל קורה וא"כ אפי' כשלדא נמי ליפטר הכא דאיצעי ליה לבעל חבית לאסוקי אדעתיה שמא יעמוד כשלדא כיון דדרך המכתפין בכך וי"ל כיון דלפעמים מכתף ואין מניח כשלדא לא איצעי ליה לאזהורי וא"ת כי מוקי לה נמי כשעמד לפוש אמאי חייב הא כיון דאיצעי ליה לאזהורי במכתף בעומד לפוש נמי איצעי ליה לאזהורי דמנא ידע אם עומד לכתף או לפוש ופושע הוא [א] וי"ל דמינכר שפיר אם עומד לפוש או לכתף [ב] הלכך כשעומד לפוש אין לאחרון לזהר משלדא דלא אורחיה כשלדא כשעומד לפוש הלכך ההוא דעמד פושע הוא אם לא יזהיר אבל כשעמד לכתף אורחיה הוא לנהיג כשלדא ואין לו להזהיר: **אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני.** לשון שני פי' בקונטרס מפי המורה וכן נראה לר"י עיקר והכי פירושו לראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דלראשון ובנזקי גופו מחייב אף על ממונו דשני דהוי אדם המזיק ובנזקי ממונו מחייב אנזקי גופו דשני ולא על ממונו דקדירות הראשונות הוי בור ולא מחייב אכליס כדמפרש דראשון ודאי פושע הוא ולפיכך חייב על נזק שממונו עושה [ג] אבל שני לא פשע כשעמד לנוח שאינו טרוד, ואע"פ שעמד ליפוש כי אמ' לבעל החבית עמוד פטור. ת"ש הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל כו'. ופריק ר' יוחנן בהא נמי אע"פ שהיה להם לעמוד ולא עמדו כי ההוהיו זה את זה פטורין, ודברין פשוטין הן. אמ' רבא נתקל ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו, שני חייב בנזקי שלישי כו'.

בשלישי כל כך [ד] ומ"מ כשגוף השני הזיק אפי' בממון השלישי חייב דהיה לו לעמוד ולא עמד אבל כשהזיק ממונו של שני אפילו גופו של שלישי פטור דאמר ליה האי בירא נאו אגא כריתיה דה"ל מפקיר נזקיו לאחר נפילת אוגם [ה] מיתיבי כולן פטורין על נזקי ממונן אפילו ראשון אם הזיק ממונו אפילו את גוף השני ולא מני אוקמה דברייתא כרבנן דאמרי נתקל אוגם הוא דהוי לראשון נמי מפקיר נזקיו לאחר נפילת אוגם ורבא כו"מ דאמר נתקל פושע הוא דקי"ל דברייתא ורבא לפרש הברייתא דקדרין וזגגין קאתו להכי ליכא למימר דפליגי ובקונטר פירש דרבא ס"ל דבין לר"מ ובין לרבנן נתקל פושע הוא ולא פליגי אלא במפקיר נזקיו [ו] אבל מכל מקום ה"ל לאוקמי ברייתא כרבנן דאית להו מפקיר נזקיו פטור ועוד דבהאומנים (ב"מ דף פב: ושם) משמע דליכא מאן דפליג אמאי דאוקימנא לעיל פלוגתא דנתקל פושע דקאמר התם וקי"ל דנתקל פושע פליגי ומשני אלא אמר רבא לראשון חייב בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דשני [ז] והוא דהזיק בגופו אע"ג דאנוס מדפטר בברייתא כשהזיק לראשון בממונו מ"מ חייב על שהיה לו לעמוד או להזהיר ולא עמד והזהיר אבל שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו של שלישי ולא בממונו דגוף השני הוי בור משום דאנוס יותר מן הראשון ולכך מטעם שהיה לו לעמוד לא הוי אלא בור ולראשון שאין אנוס כל כך [ח] אע"ג דבאונס זה מפטר אדם המזיק כדמשמע בהאומנים כיון שהיה לו לעמוד ולא עמד חשיב ליה אדם המזיק אע"פ שזה דוחק [ט] אין לחוש כיון דלא קאי מסקנא הכי א"נ י"ל דרבא סבירא ליה בנתקל פושע כר"מ ולכך הראשון הוי אדם המזיק ולא בור [י] מ"מ פטר ליה בברייתא אנזקי ממונו משום דסבר מפקיר נזקיו פטור אפילו אחר נפילת אוגם אע"ג דרבא סבר כר"מ [יא] בהא [יב] לא סבר כר"מ [יג] ופריך הימתא [יד] לשמואל אלא לרב אמאי חשיב ליה להאי שני בור תרגומא רב אדא כגון שהוזקו כלים בכלים והשתא הדר ביה ורבא לישב הברייתא לגישנא קמא דרבא [טו] וכולן חייבין על נזקי גופו שגופו הזיק את ממונו ופטורין על נזקי ממונו [טז] שממון הזיק את הממון ואע"ג דנתקל פושע הוא מ"מ הוי ממונו בור ופטור על כלי שני אבל כשהזיק ממונו את הגוף הראשון חייב והשני פטור וגרס בריש האי בירא נאו אגא כריתיה ובאלא אמר רבא גרסינן ה"ל בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים ולשון ראשון פ"ה והיא גירסת ר"ח אמר רבא לראשון חייב בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דשני [יז] כשהחזקו בגופו של ראשון כדמפרש דראשון ודאי פושע הוא לר"מ דמנפשיה נפיל והוי אדם המזיק ולרבנן משום שהיה לו לעמוד ולהזהיר ושני חייב בנזקי גופו של שלישי [יח] אבל לא בנזקי ממונו של שלישי כדמשיק דאגופו של שלישי מחייב דהיה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דה"ל בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים ופריך [יט] ראשון נמי נחשב גופו בור ויפטר על ממון דשני ומשני ראשון מנפשיה נפיל וה"ל פושע לר"מ ולרבנן משום דה"ל להזהיר לרב נחמן ולרבי יוחנן היה לו לעמוד אע"ג דלרבנן שמיהם אנוסין מ"מ הראשון שאין אנוס כ"כ הוי [כ] אדם המזיק מטעם שהיה לו לעמוד או להזהיר והשני שהוא אנוס יותר אין נחשב מטעם זה כ"א בור ולפי זה הו"מ למפרך הסתא הניחא לשמואל (ה) כדאמרינן לקמן מיתיבי כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן של נזקין [כא] וחזר בו רבא מתוך קושיא זו ותימה דליתני דגופו וממונו אמזיקין קאי וחייבין אנזקי [כב] גופו דראשון מטעם אדם המזיק וגופו של שני משום בור ופטור אנזקי ממונו הזיק כרבנן דאמרי נתקל לאו פושע הוא והוי מפקיר נזקיו לאחר נפילת אוגם [כג] אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דראשון אם הזיק בגוף השני יש ספרים שכתוב בהן בהדיא בין איתזק מגופו בין איתזק מממונו [כד] שני חייב בנזקי גופו דשני משום שהיה לו לעמוד אבל לא בנזקי ממונו דשני [כה] דה"ל האי בירא נאו אגא כריתיה דאוגם היה [כו] אבראשון דראשון גרם לו ליפול [כז] אבל ראשון ודאי פושע הוא ולהכי קתני בברייתא וכולן פטורין על נזקי ממונן פי' על ניזוקין שגוף הראשון נמי נחשב בור כיון שלא הזיקו בידים וקשה כיון דפושע הוא [כח] אמאי פטור כשגופו הזיק ממון השני ואע"פ שאין מזיק בידים אין לו ליחשב בור להתנן אם עמד בעל קורה חייב בחבית של חבירו אלמא חשיב אדם

מסורת הש"ס

(ה) [לעיל כט:], (ו) עיין במלואי הרשב"ץ, (ז) [ר"ה וסבר],

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה אמר רבא וכו' כדאמרינן לקמן. נ"ב נ"ל בדפריך:

מוסף רש"י

סליקוסתא. עצב שהוא נלחה למלחה ולכרים. (שבת נ).

מוסף תוס'

א. בעל החבית. ר"פ. ב. דנושאי המשאוי המהלכין זה אחר זה, האחרון רואה גופו של ראשון המהלך לפניו אבל אינו רואה הראשון שעליו, ובגופו ניכר אי עומד לפוש או לכתף. הל"ש בסיומ"ק. ג. אף אם הפקירה, דהו"ל מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה. הל"ש. ד. [ד]ודאי לאו פושע הוא בנפילתו דהא ודאי מחמת ראשון נפל, והא דנתקל פושע הוא היינו היכא שנפל מאיליו בלא שום מכשול לפניו. ר"פ. ה. שהרי היה אנוס בנפילה כדפירשתי. ר"פ. ו. ורבא אמר למילתיה אף כרבנן. ר"פ. ז. דגופו וממונו שהזכיר לאו אמזיקין קאי כו' אלא אניזוקין. הל"ש. פירוש, ודאי גם ראשון מיפטר כשממונו מזיק דלאו פושע הוא לרבנן והו"ל מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס, והכי הוא דאיכא לפלוגי בין ראשון לשני דראשון חייב. ר"פ. ח. דמנפשיה נפל. ר"פ. ט. דסוף סוף כיון שנתקל לאו פושע הוא א"כ גם הראשון לא פשע אלא במה שהיה לו לעמוד, וההיא פשיעה איכא בשני כמו בראשון, וא"כ מאי שנא שני מראשון, מיהו. ר"פ. י. דפושע הוא בנפילה [ושני נחשב בור משום דאנוס הוא בנפילה, ואע"ג דמ"מ פושע הוא דהיה לו לעמוד ולא עמד מ"מ אותה פשיעה לא מהניא אלא לאחשוביה בור], דכיון דפשיעת הראשון ופשיעת השני מתרי טעמי נינהו יש לחלק. ר"פ. יא. בנתקל פושע. ר"פ. יב. [ד]מפקיר נזקיו. ר"פ. יג. אבל שני נתקל לאו פושע הוא, דאנוס הוא בנפילתו, א"כ דינו כבור דפטור בו כלים וחייב בו כשהזיק גופו של שלישי. ר"פ. יד. הא דחשבית גוף השני בור. ר"פ. טו. לאו כשהזיק ממון הראשון גוף השני, דהא ודאי מחייב, אלא. ר"פ. טז. דגופו וממונו שהזכיר רבא בדבריו אמזיקין קיימי. הל"ש. יז. פירוש, גופו וממונו אנזוקין קאי. ר"פ. יח. כשגוף השני הזיק גוף השלישי. ר"פ. יט. אי נתקל פושע הוא ולכך נחשב הראשון אדם המזיק, אפי' שני נמי, ואי לאו פושע. ר"פ. כ. פושע טפי וחשיב. ר"פ. כא. בר"פ: של ניזוקין. כב. גופו, כלומר. ר"פ. כג. [ו]ר"ל דרבא קאי אברייתא דלעיל א"כ בחד גוונא איירי. ר"פ. כד. ודוקא אגופו דשני, אבל אממונו דשני פטור הראשון אף כי הזיק מגופו דראשון, דגוף הראשון נמי נחשב בור ופטור על הכלים, כדקתני בברייתא ופטורים על נזקי ממונם. ר"פ. כה. ואף כי הזיק גוף דשלישי. ר"פ. כו. בנפילה. ר"פ. כז. והו"ל מפקיר נזקיו אחר נפילת אונס. ר"פ. כח. הראשון. ר"פ.

עין משפט נר מצוה

מא א טוש"ע ח"מ סי' מיד סעיף ל סג"ה:
מב ב מי' פי"ג מהל' נזקי ממון הלכה ח סמג עשין קפ טוש"ע ח"מ סי' מיג סעיף ל:
מג ג ש"ע שם בסג"ה:
מד ד ה ו מי' פ"ו מהל' חובל ומזיק הלכה ח סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שעט סעיף ב:
מה ז מי' פי"ג מהלכות נזקי ממון הלכה י ועיין במ"מ ובל"מ סמג עשין קפ טוש"ע ח"מ סי' מיג סעיף ב:
מו ח מי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
מז ט י מי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

רבינו חננאל

מתני'. שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון כו'. אמ' ר' יוחנן לא תימ' מתני' ר' מאיר היא דאמ' נתקל פושע הוא ומשום הכי חייב, אלא אפי' רבנן דאמ' נתקל אנוס הוא, הכא חייב שהיה לו לעמוד ולא עמד. ורב נחמן בר יצחק אמ' אפי' נשבר ואינו יכול לעמוד חייב שהיה לו להזהיר לבאין אחריו. ר' יוחנן אמ' כיון שנשבר ואינו יכול לעמוד טרוד הוא להזהיר. תנן היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון כו', וקתני חייב דהוה ליה להזהיר ולא ההזהיר זה את זה פטורין, מאי לאו כשעמד לכתף, לתקן המשאוי על כתיפו. ואע"פ שהוא טרוד אמר' היה לו להזהיר, קשיא לר' יוחנן. ופריק, כשעמד לנוח שאינו טרוד, ואע"פ שעמד ליפוש כי אמ' לבעל החבית עמוד פטור. ת"ש הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל כו'. ופריק ר' יוחנן בהא נמי אע"פ שהיה להם לעמוד ולא עמדו כי ההוהיו זה את זה פטורין, ודברין פשוטין הן. אמ' רבא נתקל ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו, שני חייב בנזקי שלישי כו'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט נר מצוה

מח א ב ג מיי׳ פי״ג מהלכות מזקי ממון הלכה י ועיין בהשגות ומ״מ מ״ג עשין קס טוש״ע ח״מ סי׳ תיג סעיף ב:
מט ד מיי׳ שם הל׳ יא טוש״ע שם סעיף ג:
נ ה טוש״ע שם בהג״ה:
נא ו מיי׳ פ״ו מהלכות חובל ומזיק הלכה ח סמג עשין ע טוש״ע ח״מ סי׳ שעט סעיף ח:
נב ז מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ב:

מסורת הש״ס

מאי דאם המזיק אע״פ שאינו מזיק בידים וכולן חייבין על מזקי גופן כמו אמר מר הוא הגיחא לשמואל כו׳ [א] ומשני כגון שהחזקו כלים בכלים והשתא כולן חייבין על מזקי גופן ופטורין על מזקי ממונן ע״כ לאו על מזקין קאי דאי קאי אמזקין כדס״ד השתא א״כ מיירי כשהחזקו בממון המזיקין כדמוקי כשהחזקו כלים בכלים דאי בגוף המזיק אמאי קאמר דפטורין על מזקי ממונן וכיון דהחזקו בממון מזיקין אייר אמאי חייב שני כשהזיק גוף שלישי בממונו והא האי בירא לו אינו בירא לו [ב] וכולן חייבין אמזקין שהזיק גופו בין בממון בין בגוף שאפי׳ גוף שני חייב על ממון שלישי דמטעם שהיה לו לעמוד ולהזהיר הוי אדם המזיק וחייב על הכלים אף לשמואל והשתא לא קשה מה שהקשה מאם עמד בעל קורה דיין שיתחייב לפי המסקנא אין לומר אם יכול לומר ולטעמיך ולשמואל מי ניחא דיש מקומות שאין הש״ס מקפיד ופטורין על מזקי ממונן פירוש שמזיק ממונו את הכלים אפי׳ ראשון דפושע הוא דהוה ליה ממונו בור ופטור על הכלים:

כחוטרא דסמיותא. ארב ספא פליג וס״ל לרב זביד דכי פסקה לאורחא כשלדא לא היה ראשון חייב במזקי שלישי שהיה ליהנות כשראה השני שנפל אבל בחוטרא דסמיותא דהוי באלכסון כשנתקל הראשון בראש החוטרא אותו שבא אחר כך ונתקל בסוף החוטרא לא ראהו:

ואם

[א] ראשון ודאי פושע הוא [ב] שני אגופו מחייב דהוה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור [ג] דא״ל האי בירא לאו אנא כריתיה מיתיבי כולן חייבין על מזקי גופן ופטורין על מזקי ממונן מאי לאו אפי׳ ראשון לא לבר מראשון והא כולם קתני אמר רב אדא בר אהבה כולן הניזקין האי מאי אי אמרת בשלמא אפילו ראשון היינו דקתני כולן אלא אי אמרת לבר מראשון מאי כולן ליתני הניזקין [ד] אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני ושני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו מ״ט דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים הניחא לשמואל דאמר כל תקלה [ה] בור הוא אלא לרב דאמר אי אפקריה אין אי לא לא מאי איכא למימר לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לך כולן חייבין תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהוזקו כלים בכלים אמר מר אם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם מחמת ראשון היכי נפיל רב פפא אמר [ו] דפסקה לאורחיה כשלדא רב זביד אמר [ה] כחוטרא דסמיותא: **מתני׳** [ז] זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך [ח] היה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור בעל הקורה ואם

ה״ג **ראשון ודאי פושע הוא שני אגופו מיחייב שהיה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דא״ל האי בירא לאו אנא כריתיה מיתיבי כולן חייבין על מזקי גופן ופטורין על מזקי ממונן מאי לאו אפי׳ ראשון לא לבר מראשון והא כולם קתני אמר רב אדא בר אהבה כולן הניזקין האי מאי אי אמרת בשלמא אפילו ראשון היינו דקתני כולן אלא אי אמרת לבר מראשון מאי כולן ליתני הניזקין אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני ושני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו מ״ט דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר אי אפקריה אין אי לא לא מאי איכא למימר לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לך כולן חייבין תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהוזקו כלים בכלים אמר מר אם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם מחמת ראשון היכי נפיל רב פפא אמר דפסקה לאורחיה כשלדא רב זביד אמר כחוטרא דסמיותא: מתני׳ זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך היה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור בעל הקורה ואם מלינו בור שחייב בו את הכלים הניחא לשמואל דאמר מאי איכא למימר פרגמה רב אדא בר אהבה.** ותכי פירושו ראשון חייב בנזקי שני בין שנזק בגופו של ראשון ובין שהוזק בממונו של ראשון גופו כדין מזיק וחייב אף על כלים דשני דגופו לא משוינן [ליה] כדין בור וממונו [הוה ליה] בתורת בור וחייב על גוף ב׳ ופטור על כליו אם הוזק ממון בממון פטור דבור חייב בו נזקי אדם דאמרינן לעיל [כמ:] דכי דרשינן שור ולא אדם לענין קטלא אבל לענין נזקין חייב ופטר בו את הכלים ושני חייב בנזקי שלישי כדין מזיק היכא דהוזק בגופו של שני אבל לא בנזקי ממונו שאם ממונו של שני הזיק את השלישי בגופו אינו חייב אפילו תורת בור אין לו על הקדירות של השני להתחייב במה שהזיק ואפילו הזיק בגופו של שלישי: [ט] **מה נפשך.** דמשוית לממונו של ראשון בור וממונו דשני פטור: **אי נתקל פושע הוא.** והוי כמשליך תקלותיו ברה״ר משום הכי ממון ראשון חייב: **שני נמי נחייב.** אנזקי שלישי דעביד ממונו לגופו של שלישי: **ואי לאו פושע הוא.** ואנוס משוית ליה: **אפי׳ ראשון נפטר.** אפי׳ אנזקין דהזיק בגופו כ״ש בממונו [ו]: **ראשון ודאי פושע הוא.** דמנפשיה נפל אלכך גופו הוי כמזיק וממונו הוה ליה כורה בור ומחייב מיהא אגופו דשני [ז] וקסבר רבא דרבנן לא פליגי עליה דר״מ בנתקל פושע הוא כדאמרי לעיל [כט.] אבי דבתרתי פליגי אלא באפקר נזקיו הוא דפליגי אבל נתקל מעצמו פושע הוא לדברי הכל: **שני.** בנפילתו אנוס הוא אגופו מיהא מיחייב כמזיק בידים שהיה לו לעמוד ולא עמד: **אממונו פטור.** לגמרי ואפי׳ היה לו לעמוד: **דאמר ליה האי בירא לאו אנא כריתיה.** אלא ראשון ומפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס אמרן לעיל (דף כט.) דפטור: **מיתיבי כולן חייבין על מזקי גופן.** שהזיק גופן את אחרים בין בגוף בין בממון: **ופטורין על מזקי ממונן.** שהזיק ממונן את אחרים. וקס״ד השתא דלגמרי פטור להו אפי׳ הזיק הממון את גוף חבירו: **מאי לאו אפילו ראשון.** וס״מ נתקל לאו פושע הוא ואגופו הוא דמיחייב דהוה ליה לעמוד. ואע״ג דתחילתו אנוס חייב דבגופו לא משוינן ליה דין בור דימיא מפקיר נזקיו אחר נפילת אונס הוא אלא מזיק ממש הוא דאדם לא הוי בור אבל אממונו פטור: **לא לבר מראשון כו׳: אלא אמר רבא כו׳.** ע״כ רבא לא חייב הראשון בנזקי ממונו שהזיק בשני דלאו פושע הוא ולא מלק בין ראשון לשני אלא בנזקין שהזיק גופו והכי אמר רבא ראשון הוי גופו מזיק וחייב אפילו בנזקי ממונו של שני הואיל והיה לו לעמוד אבל שני אפילו היה לו לעמוד לא מיחייב כולה האי כראשון דראשון הוי פושע טפי משני אלכך ראשון ודאי הוי מזיק ושני מיסתייה אי משוית ליה לגופיה בור וחייב על נזקי גופו של שלישי אבל לא בנזקי ממונו דלא מלינו בור שחייב בו את הכלים ובריתא דקתני כולן חייבין על נזקי גופו דמשמע אפילו שני כגון שהזיק את גופו של שלישי: **הניחא לשמואל** איכא למימר דגופו של שני אית ליה תורת בור: **אלא לרב דאמר.** אי לא אפקריה לא הוה בור בשלמא ממון איכא למימר דמפקיר אינש אלא גוף מי מפקיר: **פרגמה רב אדא בר מניומי.** לבריתא דלעיל כגון שהוזקו כלים בכלים ועעולם מילתיה דרבא כדהוה שמעינן ליה מעיקרא דגופו דראשון ושני הוה כמזיקין בידים וחייבין על הכל ואפילו לשמואל דאמר דמידי דלא אפקריה הוי בור ה״מ בממון אבל בגופו אדם הוא ולא בור וחייב על נזקי כלים. וממונו של ראשון לשמואל בין אפקריה בין לא אפקריה הוי בור ולרב אי לא אפקריה חייב בכל ואי אפקריה הוי בור דנתקל מעצמו פושע הוא. וממונו של שני פטור אף על נזקי גוף השלישי דנזק המופקר על ידי אונס הוא וא״נ לא אפקריה שורו הוא וטפח באפיה שהרי אונס הוא. ומילתיה דרבא מתוקמא בין לרב בין לשמואל. ודקשיא לך בריתא דקתני שאפילו ראשון ממונו פטור היינו היכא דהוזקו כלים דשני בכליו דראשון דמיפטר משום דבור ניהו ולא חייב בו את הכלים ולרב בדאפקריהו ולשמואל אפילו לא אפקריהו והכי קתני כולן חייבין על נזקי שמזיק גופו ואפילו הזיק כלים דגופו דאדם מזיק הוא ופטורין על נזקי ממונן אם הזיק ממונן את כלי חבירו דאפילו ממון הראשון טפי מבור לא משוית ליה שאין לך פושע יותר מכוהה בור ופטר בו את הכלים אבל הזיק ממונו את הגוף יש מהן חייב ויש מהן פטור ראשון חייב ושני פטור. וגירסא הכי איתא אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו מה נפשך אי נתקל פושע הוא שני נמי ליחייב ואי נתקל לאו פושע הוא ראשון נמי ליפטר ראשון ודאי פושע הוא ושני אגופו מיחייב דהוה ליה לעמוד ולא עמד אממונו פטור דאמר ליה האי בירא לאו אנא כריתיה. ולא גרסינן הכא דהוה ליה בור מיתיבי כו׳ עד לבר מראשון והא כולן קתני כו׳ עד שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו ולא בנזקי ממונו דהוה ליה בור כו׳ ולא גרסינן הכא האי בירא לאו אנא כריתיה וכו׳: **כשלדא.** כגבילה המושלכת למעבר הדרך ברחבה וממלאה את כל הדרך. שלדא גבילה כדאמרינן בעלמא שלדו קיימת (גדה דף כח.): **כחוטרא דסמיותא.** במקל של סומין שמגשש הסומא בו ופעמים שהוא מושיטו לרוחב הדרך ומגשש: **מתני׳ זה בא בחביתו כו׳.** ופגע זה בזה: **פטור.** שלשניהם רשות להלך: **היה בעל קורה ראשון כו׳ פטור.** שזה מהלך כדרכו והוא מיהר ללכת: **גמ׳**

תרוייהו

רבינו חננאל

ומותבינן עליה כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן מאי לאו אפי׳ ראשון כו׳. וכיון דאיתותב, הדר אמ׳ רבא ראשון חייב בנזקי שני בין דאיתזק השני בגופו שלראשון בין דאיתזק בממונו שלראשון, שני חייב בנזקי שלישי אי איתזק בגופיה דשני. אבל איתזק בממונו שלשני לא. **האי בירא לאו אנא כריתה.** פי׳ גאון זק״ל, אלא ראשון הוא דחפרה שנתקל תחלה. פי׳ הראשון חייב לשני אם הוזק שני בממונו שלראשון בכליו דאינון כגון אבנו סכינו ומשאו שהניחן ברשות הרבי׳ שאם הוזק בהן אדם חייב כדאמרי׳ לעילא (לעיל כח. ב), וכל שכן אם הוזק השני (השני) בגופו שלראשון שהיה לו לעמוד ולא עמד, ואם אינו יכול לעמוד היה לו להזהיר ולא הזהיר. אבל שלישי בגופו שלשני חייב השני, שהיה לו לעמוד או להזהיר כמו שאמרנו ולא עשה לפיכך חייב, אבל הוזק בכליו שלשני פטור דאמ׳ ליה הלא המניח כליו ברשות הרבי׳ כאלו כרה בור ברשו׳ הרבי׳ וחייב, אלו הכלים לא השלכתים אני ברשו׳ הרבים, הראשון שנתקל עליו כאלו הוא השליכם. (פסק) **והא דרבא** הל׳ היא דלית מאן דפליג עליה ומסקנא כוותיה. אמ׳ **מר כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן.** הניחא לשמואל דאמ׳ כל תקלה בור הוא ולענין קטלא אמ׳ שור ולא אדם חמור ולא כלין אבל לענין נזקין אדם חייב וכלין פטורין. אלא לרב דאמ׳ אי דאפקרינהו הוו בור ואילא ממוניה נינהו וכשורו הן שחייב בזה ובזה גופו היכי מפקר ליה. תרגמה אבא בר מימי קמי רבינא שהוזקו כלין בכלין שיכול להפקירן. פי׳ כשלדא, כגון שפשט ידיו ורגליו לרוחבה שלדרך ופסקה מלעבר בה אדם. וכן חוטרא דסמוותא, פי׳ הסומא מגשש במטה שבידו הנה והנה בצדדין ובאן[ן]צע הדרך.

גליון הש״ס

רש״י ד״ה ראשון ודאי כו׳ וקסבר רבא כו׳. קשה לי הא רבא אמר סט״ו דב״מ האי כי דייסי והאי כי דייסי הכי דס״ל לרבא דלר״י נתקל לאו פושע הוא מדפטר בש״ס ועי׳ לעיל דף כח ע״ב תוספות ד״ה אמר רבא דלרבא דסבר דלר״י נתקל פושע ל״ל דהטעם דפטר בש״ס משום מקחז״ל אבל רבא דאמר האי כי דייסי מוכח דסבר דלר״י נתקל לאו פושע ולע״ג.

מוסף תוס׳

א. אלא לרב אמאי פטורין על נזקי ממונם של נזקי ממונם הזיקו, דגופן לא מיפקר ואינו נחשב בור. ר״פ. ב. וה״ק. ר״פ.

ג) עיין בר״ף והרא״ש וכמל המאור ובמלחמות פירושים אחרים. ד) [לעיל ג: ו. כח: לקמן מח.], ה) [לקמן לב. עיין שם], ו) לעיל מ:, ז) [חזור לע״א], ח) [ע״כ מע״א],

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

תרוייהו כי הדדי נינהו. שניהן שוין בשבירתן שלף בעל חבית סייע בשבירתה: **הנפשות העושות.** ונופף ונופפת במשמע: **כרבוצה במהלכת.** דבעל קורה שעמד הוי משונה שאין דרך לפוף ברגל״ר: **הא סיועי בעיא.** דרבוצה במהלכת חייבת: **אלא מקשי נמי קשיא.** מתניתין לריש לקיש דאמר בעטה רובצת חייבת: **הא הוזקה ממילא.** מהלכת ברבוצה פטורה והכא קתני במתניתין דממילא חייב: **מתניתין דפסקה.** קורה לאורחא כשלדא שהיו לאשיה לרוחב הדרך הלכך אפילו ממילא חייב שאין דרך לבעל החבית לנטות: **לסגויי באידך גיסא.** הלכך טעמא דבעטה אבל ממילא פטור: **מתניתין.** דקא מסגי בעל הקורה כי אורחיה ואין כאן שינוי הלכך פטור אבל מהלכת שבעטה ברבוצה שינתה את דרכה ואימא לך דחייבת: **מתני׳ שינהן פטורין.** כדמפרש בגמרא: **גמ׳ מפני ארץ [נרשום].** מפרש לקמן: **הא מו למה לי [הפסקא] אחד רץ ואחד מהלך.** דרך שיה ומהלך לא שיה פטור שייהס לריש מבעיא: בוא

ואם עמד בעל קורה חייב. בגמרא מוקי דרמיא לקורה כשלדא כשלדא אי לא דמיא כשלדא פטור דאינבי ליה לבעל חבית כשלדא שעמד בעל הקורה לסגויי באידך גיסא כדי שלא יוזק אבל כי הוי כשלדא לא פסא בעל החבית דלא ידע בשעומד כשלדא אע״פ שגוף האדם רואה כשעמד מה שעמד כשלדא אין רואה אבל קשה דבסיפא [א] אם עמד בעל החבית אמאי פטור דחבית לא מסתבר דהוי כשלדא שהוא דבר קטן וה״ל לבעל הקורה לסגויי באידך גיסא כדי שלא יוזק בעל חבית דהא כשבעל חבית אחרון מוטל עליו לסגויי באידך גיסא כדי שלא [יוזק] כ״ש כשבעל קורה אחרון דאינבי ליה לסגויי באידך גיסא כדי שלא יזיק כדפי׳ (לעיל דף כג.) גבי כלב שנטל חברים ועוד דגם זה דוחק שהאדם רואה שהוא עומד ואין רואה שהוא עומד כשלדא וגראה לר״י דאורחא דמילתא הוא כשהולכין בעל חבית ובעל קורה זה אחר זה דאין האחרון יכול לעיין באותו שהולך לפניו כל שעה ולכך כי לא הוי קורה כשלדא יש לאחרון לנכת בתחלת הלוכו באידך גיסא כדי שלא יזיק או שלא יוזק ע״י עמידת הראשון אבל כשנוטל את הקורה כשלדא אין לאחרון להסתלק באידך גיסא בין שהוא בעל קורה בין שהוא בעל חבית ולכך אין פוסא אלא הראשון כשעמד ומיירי מתני׳ בין ריש בין סיפא שהקורה כשלדא[ב]:

תרוייהו כי הדדי נינהו. שאף בעל חבית מסייע בשבירתה שבדרך הלוכו הטיח חביתו בקורת חבירו וא״ת ואם כן ל״ל[ג] שלזה רשות להלך אפי׳ אין רשות לא לזה ולא לזה פטור בעל הקורה מטעם זה וי״ל דבא למעוטי אם היה בעל קורה רץ ובעל חבית מהלך אע״פ שבעל חבית עצמו הטיח החבית[ד] אע״ג דפטר במתני׳ אחד רץ ואחד מהלך[ה] היינו משום דקסבר שיש לו לרוץ ברה״ר אבל כשנוטל קורה על כתיפו אין לו רשות לרוץ א״נ מתניתין דאחד רץ ואחד מהלך מיירי בע״ש כדמוקי לה רבי יוחנן אי נמי י״ל דבא למעט במקום שאין לו רשות להלך כגון באחר בעל [הקורה] להלך אין לו לבעל חבית ליזהר ממנו[ו] מיהו[ז] כשעמד בעל חבית חייב בעל קורה אפי׳ שייסה ברשות כיון שעשה כל היזק דלוקח משום דתרוייהו כי הדדי נינהו פטרינן ליה ולא דמי לעמד בעל חבית דמתניתין דכיון שהוא ידע שבא אחריו בעל קורה ונשא כשלדא פסא בעמידה כדפי׳ במתני׳ ואי חבית נמי אייתי דהוא כשלדא אמי נמי שפיר: **איהו** קעביד מעשה. ומיהו לענין חטאת ולענין מלקות חייבת דרחמנא אחשביה להנאה מעשה: **דרמיא** בשלדא. וא״ת והלא בקדרין מחייב לעיל כשנתקל השני בראשון[ח] ולא אמרינן איבעי ליה לסגויי באידך גיסא והתם לא מיירי כשלדא דלא מוקמינן דפסקה לאורחא כשלדא אלא הכא מחמת הראשון נפלו כולם[ט] וי״ל כשנפל אין רואהו[י] ולא מצי א״ל איבעי לך לסגויי באידך גיסא: **איבעי** לה לסגויי באידך גיסא. שלא תהא נזוק וא״ת והא אפי׳ להזיק אית לה רשות לסגויי עלה וי״ל משום דהוי רגל ברשות הרבים[יא] ואבעיטו נמי לא מחייב משום דכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור[יב]: **והא** הכא דכמהלכת ברבוצה דמיא. תימה מאי ס״ד השתא וכי סובר הוא שאם שבר במתכוין שהוא פטור כמו בעטה מהלכת ברבוצה הא פשיטא לן בריש פירקין דשובר חייב דבאדם לא שייך כל המשנה כו׳[יג] וי״ל דס״ד כי היכי דבמתני׳ פטרינן בעל הקורה לפי שבעל חבית גורם לו בעמידתו שאין לו לבעל קורה ליזהר שמא יעמוד בעל חבית ה״ג פרה רבוצה גרמה לה למהלכת שתבעוט בה[יד] ואין לבעל הפרה ליזהר שמא תמצא פרה רבוצה ברשות הרבים ותבעוט בה פרתו ומשני דבשביל שרבצה לא גרמה לה בכך שתבעוט בה דהכי דאית לך רשות לסגויי עלאי לבעוטי כי לית לך רשות: **שנים** שהיו מהלכין וכו׳ והזיקו זה **את** זה פטורין. שכל אחד גרם לעצמו חבלה זו ולא הזיקו [א] ממש במתכוין אלא כלומר הוזקו זה בזה כדאמרי׳ בהפרה (לקמן דף מח: ושם[ט]) שנייסה ברשות שנייסה שלא ברשות הזיקו זה את זה חייבין הוזקו זה בזה פטורין: ונמצה

[א] אמאן דאמר אם עמד בעל הקורה חייב. ר״ש. [ב] דקתני ראשון חייב בנוקי שני. ר״ש. [ג] דמשמע דאם עמד בעל הקורה לא חייב הנאה. ר״ש. [ד] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [ה] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [ו] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [ז] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [ח] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [ט] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [י] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [יא] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [יב] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [יג] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש. [יד] דאם עמד בעל הקורה אינו חייב אם עמד בעל חבית. ר״ש.

מסורת הש״ס

א) לעיל כ. כד:, ב) [לעיל לא: ע״ש], ג) [לעיל כד:], ד) [ע״ כ״ש לקמן מח: ד״ה מחיצין], ה) [שבת מו. וש״נ], ו) שם קיט. ע״ש, ז) [ד״ה שייסה],

תורה אור השלם

1. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם:

ויקרא יח כט

הגהות הב״ח

(א) בבשנה והזיקו זה את זה. נ״ב הייט הוזקו זה מה שלא בכוונה אבל הזיקו בכוונה מייב כן פכ״ש דף מח ע״ב ע״ש:

הגהות הגר״א

[א] תוס׳ ד״ה שיש כו׳ ולא הזיקו כו׳. נ״ב וכרמ״ה כתב דהזיקו ממש ופטורים הואיל תרוייהו עבדי מעשה:

מוסף רש״י

בעטה מהלכת ברבוצה פטורה. ואע״ג דבה״ר מיינם, הכא פטורים דכל המשנה כגון זו שבשלה בה״ר, וכא אחר כו׳ (לעיל כ.) דלא היה לה לרבון בה״ר (לעיל כד:). כשלדא. מגבילה המושלכת לעבר הדרך בתחבה וממלאה את כל הדרך, שלדא גבילה, כדאמרינן בעלמא שלדו קיימת (לעיל לא:). והזיקו זה את זה שניהן פטורין. במקרן לא שני לן בין מתכוין לשאין מתכוין, והא דתנן שיש שהיו מהלכין בה״ר והזיקו זה את זה פטורין, הכוונ הזיקו הוזקו הוא, ולא לא כלשמיה (לקמן מח:). הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה וכשהלכה דבריי חכם ושרו בעניני שנהן סתם ולא הוכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהא שניה מפי ימיד ונמלאן כאלו נשנו מפי המרובים ועשנו כמותן (ביצה ב:).

מוסף תוס׳

א. כשהיה בעל חבית ראשון. ר״ש. ב. מתחלת הלוכו, וידע [בו] בעל החבית שהיה ראשון. ר״ש. ג. טעמא. ר״ש. ד. הואיל והוא רץ שלא ברשות. מיומ״ע. ה. ואפי׳ למאי דבעי לאוקומי דלא כאיסי לא משום דפטר ליה תנא דמתניתין גם כשהוא משנה אלא. ר״ש. ו. וחייב בעל הקורה אע״ג דכהדדי נינהו. ר״ש. ז. השתא משמע דדוקא כשבעל החבית בא כנגדו הוא דפטור בעל הקורה משום דכהדדי נינהו, אבל.

רבינו חננאל

זה בא בחבירתו וזה בא בקורתו. הא דבעא רבה בר נתן מרב הונא המזיק את אשתו בתשמיש המיטה מהו, אפשטא דאע״ג דתרוייהו אית להו הנאה, איהו לחודיה קא עביד מעשה, ואם הזיקה חייב דאמ׳ ליה איבעי לך לעיוני. **היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון.** אמ׳ ריש לקיש ב׳ פרות ברשו׳ הרבי׳ אחת רבוצה ואחת מהלכת, בעטה מהלכת ברבוצה פטורה, רבוצה במהלכת חייבת. ליט׳ מתני׳ מסיינא ליה, רישא לסיפא וסיפא לרישא. רישא דקתני אם עמד בעל הקורה חייב, דכיון שעמד בעל הקורה כרבוצה במהלכת דמי, וקתני חייב כריש לקיש. ומתמהינן, והא סיינא בעייא ביעטה ודאי דאמ׳ לך לא מסתייך דרבצת ברשו׳ הרבים אלא תבעט עלי, אלא מקשה קשיא טעמ׳ דבעיטה ולפיכך חייבת, הא לא ביעיטה אלא הוזקה מהלכת ברבוצה פטור. והא מתני׳ שבירת החבית בקורה דממילא היא וחייב. ופריק מתני׳ דרמיא כי שורא, עמד בקורה לרוחב הדרך ופסק הדרך, הכא (נמי) [נהי] דרבעה פרה בחד גיסא, איבעי ליה לסגויי באידך גיסא. סיפא לימא מסיינא ליה לרישא דריש לקיש, היה בעל חבית ראשון כו׳. **כיון דאמרי׳ כיצד הרגל מועדת** (לעיל כ, א) בהא שמעתא דריש לקיש, ר׳ יוחנן אית ליה הא דריש לקיש, ש״מ דהילכ׳ כוותיה (פסק). **ודברי** (לעיל כד, ב) רבא ורב פפא דאמ׳ אנא פליגנא עליה לא משגחינן ביה. ויש אומ׳ כיון דרבא בתרא הילכת׳ כוותיה. **מתני׳. שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהן רצין והזיקו זה את זה פטורין.** אוקימ׳ בערב שבת בין השמשות, והכי קתני בד״א בערב שבת בין השמשות אבל בחול אחד רץ ואחד מהלך זה שרץ חייב. ואפי׳ בחול שניהן רצין פטורין. אמ׳ ר׳ יוחנן הלכה כאיסי דתניא איסי בין יהודה אומ׳ רץ חייב מפני שהוא משנה ומודי איסי בע[ערב] שבת בין השמשות שהוא פטור מפני שהוא רץ ברשו׳. מאי ברשות, פי׳ ברשות מצוה, כי׳ חגיגה

עין משפט נר מצוה

נג א מיי׳ פ״ו מהלכות חובל ומזיק הל׳ ז סמג עשין ע טוש״ע ת״מ סי׳ שעט סעיף ב:

נד ב ג ד ה מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ג:

נה ו ז מיי׳ שם פ״ד הלכה י סמג שם טוש״ע ת״מ סי׳ תכא סעיף יב וטוש״ע ת״ס״ע סי׳ פג סעיף ב:

נו ח מיי׳ פ״ב מהלכות נזקי ממון הלכה כ סמג עשין סז סא טוש״ע ת״מ סי׳ שפט סעיף ב:

נז ט מיי׳ פ״ו מהלכות חובל ומזיק הל׳ ט סמג עשין ע טוש״ע ת״מ סי׳ שעח סעיף ח:

נח י מיי׳ שם טור ש״ע שם סעיף ז:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות